

***Mieli Lietuvos verslininkai,
Gerbiami kolegos Seimo nariai,***

Artimiausiu metu Seimas ketina priimti Darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymo pataisas. Jose numatytos naujovės palies kiekvieną smulkaus ir vidutinio verslo vadovą – nuo stambaus verslo iki eilinio „kebabninko“. Tokio užmojo projektas vieniems taps didelių pajamų šaltiniu, o kitiems – kilpa ant kaklo.

Dar įstatymo svarstymo plenarinėje sesijoje išvakarėse (kovo 31 d.) Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitete tuo klausimu vyko audringos diskusijos, prieita prie išvados, kad įstatymas deramai neparengtas ir jo svarstymą nutarta nukelti, o jau balandžio 7 d. ta pati įstatymo formuluotė niekam dvejonių nebekėlė, ir bemaž 240 darbų saugos įmonių bei visų kitų Lietuvos įmonių, kurias šis įstatymas palies netiesiogiai likimas perduotas mechaniniam balsavimui netgi neišklausius į Seimą atvykusių suinteresuotų pusių – Lietuvos pramonininkų konfederacijos bei Darbo saugos specialistų darbdavių asociacijos atstovų.

Įstatymas „stumiamas“ prisidengus ES Paslaugų direktyvos įgyvendinimu ir remiantis neva tai užsakomųjų tyrimų ir apklausų duomenimis, pagal kuriuos Lietuvoje tragiškai padaugėjo nelaimingų atsitikimų darbe. Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad darbų saugos specialistų Licencijavimo tvarka patvirtinta 2008 m. liepos 1 d., tuo tarpu kai ES paslaugų direktyva galiojo nuo 2006 m. gruodžio 12 d. Minėtoji direktyva Lietuvą įpareigoja viso labo nediskriminuoti kitų valstybių narių darbuotojų saugos ir sveikatos paslaugų teikėjų ir leisti jiems veikti Lietuvos teritorijoje. Be to, „Sodra“ trečius metus iš eilės fiksuoja nelaimingų atsitikimų darbe, pakeliui į darbą ar iš darbo ir profesinių ligų skaičiaus mažėjimo tendencijas: 2009 m. užregistruota 1573 nelaimingais atsitikimais mažiau nei 2008 m. ir vien per 2009 m. I pusmetį sutaupyta 2 mln. litų.

Taigi, įstatymo pataisos teikimo motyvai nepagrįsti, kai tuo tarpu yra realaus pagrindo teigti, kad šiuo metu galiojanti darbų saugos specialistų, darbdavių bei jų įgaliotų atstovų rengimo paslaugų teikimo tvarka ir kokybė iš esmės abejonių nekelia. Be to, kviečiame įsiklausyti į siūlomą įstatymo pataisos turinį:

- Įstatymo pataisa ketinama ***apriboti pustrėčio šimto šiuo metu veikiančių darbų saugos įmonių veiklą***, o darbų saugos specialistų, darbdavių bei jų įgaliotų atstovų rengimo paslaugų funkciją norima deleguoti ***keletui aukštųjų mokyklų***, kurios apskritai nepasirengę teikti šių paslaugų, jau nekalbant apie pastarųjų mastą (per metus parengiama apie 3000 darbdavių, jų įgaliotų asmenų ir darbų saugos specialistų). Tokiu būdu šiuo metu licencijuotos įmonės, turinčios gerą mokymo bazę ir kvalifikuotų dėstytojų, būtų priverstos ***atleisti apie 2000-3000 darbuotojų***, o ***rinka taptų monopolizuota***, kadangi darbų saugos specialistus šiuo metu rengia tik pavienės aukštosios mokyklos, iš kurių greičiausiai ir kyla šis interesas.
- Alternatyviai diskutuojama galimybė ***atskirti darbų saugos specialistų rengimą nuo kvalifikacijos tikrinimo ir licencijavimo***. Tai galimai reikštų papildomus kaštus įmonėms (ne tik už mokymus, bet ir už atestavimą), be to sumažintų pasitikėjimą darbų saugos specialistus rengiančiomis įmonėmis ir tuo sumažintų jų konkurencingumą šių paslaugų rinkoje.
- Teikiamame projekte apskritai ***atsisakoma įmonių licencijavimo***. Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija ir Lietuvos darbo federacija nuogaustauja, kad dėl to sumažės nesąžiningai ir nekompetentingai dirbančių asmenų, teikiančių darbuotojų saugos ir sveikatos paslaugas, kontrolė bei, savo ruožtu, darbuotojų saugos ir sveikatos lygis įmonėse. Palaikau pastarąją nuomonę ir pritariu, kad ***administracinio krūvio mažinimas negali būti vykdomas darbuotojų sveikatos ar net gyvybės sąskaita***.

- Kadangi įstatymu ketinama įtvirtinti reikalavimą, kad darbų saugos specialistai būtų baigę aukštąjį mokslą, tai įpareigotų **didelę patirtį turinčius darbų saugos specialistus dar kartą mokytis** ir vien tam, kad gautų aukštosios mokyklos pažymėjimą.
- Be to įstatymo pataisa siūloma **prailginti specialistų rengimo laiką iki 240 val.** vietoje dabartinių 20-40. Preliminariais skaičiavimais už 240 valandų darbų saugos kursus (pavyzdžiui Vilniaus Gedimino technikos universitete) darbuotoją išsiuntusi verslo įmonė turėtų sumokėti apie 8.000 – 10.000 litų, tuo tarpu kai šiuo metu mokestis už septynis kartus trumpesnius (36 valandų) kursus VGTU yra apie 1.200 litų. Be to, kainuotų ir pragyvenimas sostinėje. Tai labai **ženkliai padidintų verslo išlaidas**, susijusias su darbų sauga ir dar labiau apsunkintų krizės metu sunkiai išgyvenančių įmonių (ypač smulkiųjų) situaciją.
- Įstatymo pataisoje **siūlomiems pakeitimams įgyvendinti nėra pasirengta**: neapibrėžti reikalavimai darbų saugos specialistus rengiančioms įstaigoms, jų rengimo tvarka, kokybės sistemų diegimo klausimai, nesukurta tam reikalinga infrastruktūra aukštosiose mokyklose.
- Patvirtinus įstatymą, **darbdaviai patys nebeprivalėtų studijuoti saugos darbe** – pakaktų, kad kursas išklaustų įgaliotas darbuotojas. Tokiu būdu dauguma darbdavių ar įmonių vadovų greičiausiai net nežinotų apie prievolę užtikrinti įmonėje darbuotojų saugą ir sveikatą ir nebūtų suinteresuoti rūpintis darbo sąlygų gerinimu. Apie tokius reikalavimus jie sužinotų tik įvykus nelaimingam atsitikimui arba apsilankius Valstybinės darbo inspekcijos pareigūnams. Tai savo ruožtu jiems kainuotų tūkstantines ar net dešimt tūkstantines baudas.
- Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Teisės departamento specialistai išreiškė abejonę, kad darbdaviai bus kompetentingi įvertinti juridinio asmens darbuotojų saugos ir sveikatos specialistų ar fizinių asmenų, vykdančių darbuotojų saugos ir sveikatos tarnybos funkcijas ar jų dalį, kvalifikaciją.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte teigiama, kad juo siekiama „sumažinti administracinę ir finansinę naštą tokių paslaugų teikimo verslui“, tačiau iš ankstesnių pastabų matyti, kad siūlomi pakeitimai įmonių išlaidas darbų saugai greičiausiai kaip tik padidins, o taip vadinamos „administracinės naštos sumažinimas“ gali būti realizuotas darbuotojų sveikatos ar net gyvybės sąskaita.

Remdamiesi aukščiau išdėstytais teiginiais, manome, kad minėti teisės aktų, susijusių su darbuotojų sauga ir sveikata, pakeitimai yra netikslingi, o jų teikimo motyvacija – nepagrįsta. Esame įsitikinę, kad siekiant **konstruktyviai reformuoti** dabartinį darbų saugos užtikrinimo reglamentavimą, reikalinga atlikti išsamią situacijos analizę, įskaitant kvalifikuotus politinių sprendimų veiksmingumo tyrimus, o ne skubėti tenkinti suinteresuotų pusių siekius.

Seimo narys Ligitas Kernagis

Seimo narys Valerijus Simulik